

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	8
ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА»	8
1. Мета та завдання навчальної дисципліни	8
2. Програма навчальної дисципліни «Філософія та соціологія права»	9
3. Теоретичні та практичні питання з контролю засвоєння навчального курсу	14
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА (ЛЕКЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ)	19
Лекція № 1. Філософія права як наука і навчальна дисципліна	19
1. Філософія права як наука, її предмет. Філософська правова рефлексія	19
2. Філософія права в системі наук, її основні питання та функції	20
3. Філософія права як навчальна дисципліна, її предмет і структура	23
4. Значення філософії права в підготовці майбутніх юристів	23
Лекція № 2. Методологія філософії права	25
1. Сутність методології права та її рівні	25
2. Філософське осмислення права та його основні типи	26
3. Обґрунтування права з філософської точки зору, основні способи	30
Лекція № 3. Сучасна філософія права	32
1. Характерні риси СФП (сучасної філософії права)	32
2. Юридичний неопозитивізм, постпозитивізм. Риси	36
3. Характеристика концепції відродження природного права	40
4. Концепції відродження природно-правового мислення на ґрунті неокласицизму	42
5. Ірраціоналістичні концепції інтерсуб'єктивницького типу відродження природного права	43
6. Комунікативно-дискурсивна доктрина відродження природного права	45

Лекція № 4. Вітчизняна філософсько-правова думка	46
1. Виникнення філософії права в Україні	46
2. Докласичний етап розвитку філософсько-правової думки в Україні	47
3. Класичний етап розвитку філософсько-правової думки в Україні	48
4. Ліберально-романтичний етап розвитку філософсько-правової думки в Україні	51
5. Сучасний етап філософсько-правових досліджень в Україні	52
Лекція № 5. Правова онтологія, як основна проблема філософії права	53
1. Правова реальність та її природа	53
2. Онтологічна структура права. Основні структурні елементи правової реальності	58
3. Форми буття права. Елементи правової реальності.	64
Лекція № 6. Правова антропологія	68
1. Антропологічні основи права	68
2. Обґрунтування прав людини в філософсько-правовій думці	70
3. Гуманістична природа права	72
Лекція № 7. Правова аксіологія	73
1. Ціннісні основи права	73
2. Свобода як цінність. Право як форма свободи	75
3. Розуміння свободи на різних етапах розвитку суспільства	76
4. Справедливість як основна правова цінність.	79
Лекція № 8. Правосвідомість як одна з проблем філософії права	83
1. Правова сутність правосвідомості, форми її буття та основні функції	83
2. Аксіоми правосвідомості	88
3. Мораль і право, як складові загальної системи регуляції суспільних відносин	89
4. Проблема універсально-цивілізованого та специфічно-культурного в правосвідомості	92
Лекція 9. Соціологія права як наука та навчальна дисципліна	94
1. Соціологія права, як наука, її предмет та система	94
2. Соціологія права, як навчальна дисципліна, її предмет та структура	95
3. Соціологія права у системі наук, її основні питання та функції	98
4. Значення соціології права в підготовці юристів.	99

Лекція № 10. Історія соціології права	100
1. Розвиток соціології права по П. Селзнік та Р. Томашич	100
2. Становлення соціології права: «відкриття соціології юристами, права соціологами»	101
3. Класичні теорії в соціології права: М. Вебер, Е. Дюркгейм, К. Маркс, Т. Парсонс	101
4. Сучасний стан соціології права	105
Лекція № 11. Право як соціальне явище	110
1. Соціальне управління та соціальна обумовленість права	110
2. Соціальна цінність права	113
3. Суспільні відносини та соціальна характеристика суб'єктів права (право суб'єктності)	115
4. Система суб'єктів права та їх соціальні властивості	119
5. Прогнозування, як один з аналітичних методів соціально-правових досліджень	121
Лекція № 12. Соціальна ефективність права	124
1. Поняття соціальної ефективності права та її основні категорії	124
2. Критерії соціальної ефективності права	128
3. Показники соціальної ефективності права	129
4. Методика аналізу соціальної ефективності права	132
Лекція № 13. Правова соціалізація особистості	135
1. Зміст і структура правової соціалізації особистості. Дослідження проблем правової соціалізації особистості	135
2. Особливості процесу соціалізації особистості. Поле правової соціалізації та його структура	138
3. Механізм правової соціалізації. Інтеріоризація у правовій соціалізації	139
Лекція 14. Правова культура в соціології права	141
1. Поняття та структура правової культури	141
2. Правосвідомість, як елемент правової культури особистості	145
3. Правова поведінка особистості. Поняття злочину як ключової категорії соціології права	149
Лекція № 15. Соціологія законодавчої діяльності	151
1. Сутність соціології законодавчої діяльності. Функції законодавчої соціології	151
2. Закон України як соціальне явище	154
3. Соціальний механізм законотворчості, його стадії	156

Лекція № 16. Правосуддя, його соціологічне підґрунтя	161
1. Соціологія судової діяльності.	
Судовий процес як соціальна взаємодія	161
2. Поняття соціологічної експертизи	
і соціологічного тлумачення закону.	162
3. Соціологічні аспекти ефективності правосуддя	166
ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	168
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ	
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	
«ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА»	168
1. Методичні рекомендації до семінарських занять	168
2. Рекомендовані питання та завдання,	
які виносяться на семінарські заняття	169
3. Додаткові питання до семінарських занять	176
ИНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА	
З КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА»	180
1. Індивідуальні завдання	180
2. Методичні рекомендації з виконання рефератів	185
3. Самостійна робота	188
ПІСЛЯМОВА	192
КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	194
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	221
СПИСОК ОСНОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	228

ПЕРЕДМОВА

Підготовка фахівців-юристів полягає у вивченні студентами юридичних факультетів вищих навчальних закладів певної системи правових дисциплін, передбачених освітньо-професійною програмою і навчальним планом, що пов'язано з послідовним набуттям ними професійних знань, навичок і вмінь творчо та ефективно застосовувати ці знання у практичній діяльності.

Серед навчальних дисциплін, які передбачені освітньо-професійними програмами магістра, чинне місце відведено порівняно новій навчальній дисципліні «Філософія та соціологія права». Запропонований авторським колективом підручник призначений для студентів юридичних факультетів.

Грунтовне вивчення курсу «Філософія та соціологія права» допоможе зорієнтувати студентів на цінності світової і вітчизняної культури, на сучасний стан розвитку юридичної науки в Україні.

Автори вважають, що філософія та соціологія права як власне юридичні дисципліни мають великий і значною мірою поки ще не реалізований теоретично-методологічний потенціал.

Також на думку авторів використання в новому обсязі досягнень загально-філософської думки, сучасних підходів до проблем філософського характеру може істотно збагатити наші уявлення про право, як філософський інститут.

Такий підхід авторського колективу до подальшого дослідження філософських аспектів права сприяє формуванню і реалізації концепції сучасної правової держави.

Підготовлений підручник «Філософія та соціологія права», це навчально-методичний комплекс у якому поєднуються теоретичні аспекти філософії та соціології права, самостійні завдання до них, опорні схеми, тестовий контроль та використана література.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА»

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософія та соціологія права» є засвоєння філософського та соціологічного підходу до права, включаючи:

- індивідуальна – пізнання студентами сутності філософського та соціологічного підходу до права;
- навчальна – навчити студентів використовувати філософський та соціологічний підхід до права в практичній діяльності;
- розвиваюча – ознайомити студентів в науковому пізнанні права;
- виховна – ознайомити студентів з правовим аспектом філософії та соціології права.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Філософія та соціологія права»:

- надання знань щодо використання філософії та соціології права в професійній діяльності;
- засвоєння системи структури філософії та соціології права;
- формування навичок по вирішенню основних проблем філософії та соціології права.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- **на понятійному рівні:**
філософію та соціологію права, її структуру;
- **на фундаментальному рівні:**
методологію філософії та соціології права;